

Äärirajoille

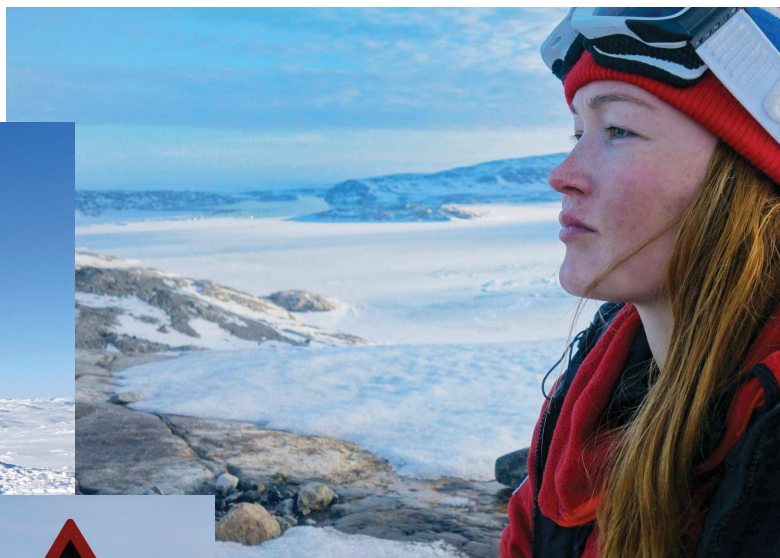
Sanni nollaa päänsä
hiihtämällä viikkokausia jäätiköllä.
Hilde ja Sunniva muuttivat erämökkiin
Huippuvuorille jääkarhujen keskelle:
Mikä saa tavalliset naiset etsimään
äärikokemuksia?

TEKSTI ANNAKAISA SUNI KUVAT SANNI RANNIKKO, FRIDA PELIN,
HILDE FÅLUN STRØM, SUNNIVA SØRBY

Sannin reissukaveri Laura Kinnunen siperianhuskyjensa kanssa Haltin huipulla 2017.

Sanni Grönlannin itäreunalla 30 päivää kestäneen jäätikön ylityksen jälkeen.

Huippuvuorilla on pidettävä aina kivääri mukana jääkarhujen varalta.

Melomassa Grönlannissa 2019.

Takana oli 30 päivää putkeen hiihtämistä yli Grönlannin valtavan jäätikön, ahkiota vetäen ja yksitoikkoista valkeaa horisonttia tuijottaen. Rankimpina päivinä hiihdettiin 40 kilometriä, ja kylmä ja kuiva ilma sai koko seurueen yskimään. Matkaan tarjosi vaihtelua lähinnä sää: tuuleeko tänään kovaa vai vielä kovempaa?

– Silloin näin itäreunan vuoret ja tajusin, että maa on edessä. Se oli matkan hienoin hetki, **Sanni Rannikko**, 30, kertoo.

Hiihtovaellus Grönlannissa kaksi vuotta sitten ei ollut Joensuusta kotoisin olevan Sannin ensimmäinen eräretki äärioloissa. Lääketieteellisen päättyessä kurssikaverit suuntasivat rantalomalle Balille, Sanni taas juhli valmistumistaan Mount Everestin perusleirissä Himalajalla. Sen jälkeen hän on vuorikiipeillyt Venäjällä, Perussa ja Nepalissa ja hiihtovaeltanut Islannissa ja Huippuvuorilla. 577 kilometriä pitkä Grönlannin ylitys viiden naisen ryhmässä oli tähän mennessä vaativin suoritus.

Hiihtäessään Sanni yrittää vajota meditatiiviseen tilaan. Kovan tuulen takia hänellä on koko ajan karvahuppu päässä, ja hupun sisällä hän on omassa maailmassaan,

rauhallista indie-musiikkia kuulokkeissa. Hiihtämisen lisäksi päivät koostuvat nukkumisesta ja syömisestä. Energiantarve hiihtovaelluksella on jopa 6 000 kaloria päivässä, joten Sanni lisää kuivaruokiinsa kimpaleittain voita ja syö suklaalevyn päivässä.

Terveyskeskuslääkärinä työskentelevälle Sannille vaelukset ovat tapa rauhoittua ja päästä omien ajatusten äärelle. – Kun on pakko keskittyä selviytymiseen ja rutiineihin, ei pysty murehtimaan arjen asioita, Sanni kertoo.

Kotiin palatessaan Sanni alkaa miettiä seuraavaa vaelusta, aina edellistä isompaa ja vaikeampaa. Seuraava tavoite on hiihtää Etelänavalle yhdessä **Nina Teirasvuon** ja **Frida Pelinin** kanssa. Kolmikko olisi ensimmäinen pelkästään naisista koostuva suomalaisretkikunta 1 100 kilometriä pitkällä reitillä.

– Etelänavan jälkeen voi olla hankala keksiä vaikeampaa tavoitetta. En kuitenkaan tee tätä ennätysten vuoksi vaan itseni voittamiseksi, Sanni sanoo.

Nousukauden ilmiö

Ääriolosuhteet kiehtovat ihmisiä etenkin taloudellisesti hyvinä aikoina, kertoo sosiologian professori **Terhi-Anna Wilska** Jyväskylän yliopistosta. Suomessa extreme-urheilu alkoi yleistyä ensimmäistä kertaa 1980-luvun nousukaudella.

– Jos toimeentulo itsessään ei tuota suuria haasteita, alkaa osa ihmisistä kaivata adrenaliinipiikejä ja selviytymisen kokemuksia.

Vaativat vaelukset ovat yleistyneet senkin takia, että ihmisillä on niihin enemmän käytännön mahdollisuuksia. Tieto parhaista kohteista leviää somessa, ja ammattioppaat ja muut kaupalliset palvelut auttavat haaveiden toteuttamisessa.

Arktisiin elämyksiin kuluu myös paljon rahaa. Sanni Rannikon Grönlannin-matka maksoi noin 8 000 euroa, ja Etelänavan valloituksen kustannukset yhdeltä hengeltä ovat jopa 50 000 euroa. Retkikunnilla ja projekteilla onkin usein sponsoreita, moottorikelkkavalmistajasta alusvaatemerkkeihin.

Terhi-Anna Wilskan mukaan äärikokemusten etsiminen on myös identiteetin luomista, eräänlaista elämäntyyliä.

– Ihmisellä on varaa kääntää keskensä hyvinvointiyhteiskunnalle, kun hän tietää, että voi halutessaan palata tuttuun ja turvalliseen, hän toteaa.

Rämäpäisiä naisseikkailijoita on tietysti ollut ennenkin, vaikka he olivatkin poikkeuksia miehisessä joukossa. Atlantin ylittäjä **Amelia Earhart** rikkoili lentoennätyksiä. Lähi-idän tutkimusmatkailija ja arkeologi **Gertrude Bell** myötävaikutti Irakin valtion syntyyn. **Jane Goodall** muutti vuosiksi viidakoon tutkia simpansseja, ja **Valentina Tereshkova** oli ensimmäinen nainen avaruudessa.

Naisten seikkailunhalu on yhdistynyt tieteen edistämiseen ja välillä myös poliittisiin tavoitteisiin.

Eristyksissä jääkarhujen keskellä

Sinä tammikuun yönä revontulet Huippuvuorten yllä loisivat upeammin kuin koskaan. **Hilde Fäln Ström** ja **Sunniva Sorby** seisoivat 32 asteen pakkasessa pikkuisen mökinsä ulkopuolella ja tunsivat syvää kiitollisuutta katsellessaan joka ilmansuunnassa liekehtiviä värivirtoja.

– Tajusin, että olen täydellisen läsnä hetkessä, Sunniva kertoo.

Norjalaiset ystävykset muuttivat Pohjoisen jäämeren rannalle viime vuoden elokuussa tavoitteenaan viettää siellä yhdeksän kuukautta eristysissä muusta maailmasta. Lähin asutus on 140 kilometrin päässä, teitä ei ole ja laivalla vuonoon pääsee vain lyhyen kesän aikana. Kaamosaikaan aurinko on niin kaukana horisontin alapuolella, että päivät ovat yhtä pimeitä kuin yöt.

Aamu 20 neliön mökissä alkaa tulen tekemisellä uuniin, jotta sisälämpötila saadaan taas plus- puolelle. Sen jälkeen jompikumpi naisista pukeutuu kelkkahaalareihin, ottaa jääkarhujen varalta kiväärin olalle ja lähtee Ettra-koiran kanssa ulos. Jääkarhut ovat paitsi upeita, myös vaarallisia eläimiä, jotka näkevät ihmisen saaliina ja saattavat hyökätä ilman varoitusta.

Hildellä ja Sunnivalla on vuosikymmenten kokemus ääriolosuhteista. Sunniva osallistui esimerkiksi kaikkien

"KUN ON PAKKO KESKITTYÄ SELVIYTYMISEEN JA RUTIINEIHIN, EI PYSTY MUREHTIMAAN ARJEN ASIOITA."

"LUONTOÄITI TARVITSEE TYTTÄRIÄN, JA ME OLEMME VASTANNEET KUTSUUN."

eristytymisen taustalla on kriisi: ei korona, vaan ilmastomuutos.

Etelämantereella oppaana työskentelevä Sunniva, 59, ja pitkään Huippuvuorilla asunut Hilde, 52, ovat nähneet ilmastomuutoksen rajut vaikutukset napaluilla. Huippuvuorilla lämpeneminen ja kosteampi ilma lisäävät muun muassa lumivirityksen riskiä. Vuonna 2015 eräs pieni lapsi ja tämän isä kuolivat, kun lumi hautasi perheen kodin Longyearbyenissä. Onnettomuus ravisteli pientä yhteisöä. Hilde koki, että isä ja lapsi olivat ilmastomuutoksen ensimmäiset uhrin Huippuvuorilla.

Naisten Hearts in the ice -projektin tarkoituksena on herättää keskustelua ilmastomuutoksesta ja saada ihmiset miettimään kulutustottumuksiaan. He toimivat myös maallikkotutkijoina ja keräävät jäänäyhteitä ja muuta aineistoa esimerkiksi NASA:lle.

- Luontoäiti tarvitsee tyttäriään ja me olemme vastaan neet kutsuun, Sunniva sanoo.

Selviytyminen vaativissa mökkioloissa vaatii yhteistyökykyä. Hildellä ja Sunnivalla ei ole erityistä työnja-

aikojen ensimmäiseen naisretkikuntaan Etelämantereen halki 1992-1993. Naiset hakevat haasteita, koska niistä selviytymisestä tulee vahva ja turvallinen olo.

- Olen oppinut, että pystyn suuriin saavutuksiin, jos en anna itselleni lupaa luovuttaa, Sunniva sanoo.

Tässä erämökkiprojektissa elämysten hankkiminen on silti enemmän sivutuote. Varsinaisesti

ko, vaan he tekevät kaiken yhdessä. Naiset hakkaavat kirveellä jäätä tuhannen litran säiliöstä ja sulattavat sitä juoma- ja pesuvedeksi. He havainnoivat säättä ja luontoa tutkimusprojekteja varten, joogaavat ja tekevät sata vatsalihasliikettä päivässä. Ainoa yhteys ulkomaailmaan on satelliittipuhelin, jonka kautta he voivat lähettää sähköposteja ja päivittää somea.

- Kumpikaan meistä ei ole toista vahvempi tai toisen yläpuolella. Yhteistyöllä saavutamme paljon enemmän kuin juhlimalla yksilön saavutuksia, Sunniva toteaa.

Huippuvuorten historia tuntee monia rohkeita naisia, mutta he ovat asuneet arktisissa oloissa yhdessä miehensä kanssa. Hilde ja Sunniva ovat ensimmäiset naiset, jotka viettävät talven eristyksissä perinteisessä ansastajan mökissä ilman miehiä.

Matkaa suunnitellessaan he saivat paljon kannustusta ja positiivista palautetta. Suhtautuminen naisseikkailuihin on Sunnivan mukaan muuttunut paljon kolmessa kymmenessä vuodessa.

- 1990-luvun alussa kukaan ei uskonut, että naiset voivat selvitä Etelämantereen ylityksestä. Emme saaneet edes yrityksiä sponsoreiksi, vaan keräsimme rahat yksityishenkilöiltä, hän muistelee.

Vahvempi ja kiltimpi

Miten uskallat lähteä noin vaikealle reissulle pelkässä naisporukassa? Näin päivitteli ennen Grönlannin matkaa Sannin kaveri, itsenkin nainen ja kokenut retkeilijä.

- Hän sanoi, että naiset riitautuvat helposti. Minusta se on tosi outo ajatus, Sanni sanoo.

Hän on osallistunut myös sekaretkikuntiin, eivätkä ne hänen mielestään eroa käytännössä mitenkään pelkäs-

tään naisista koostuvista retkikunnista. Toisaalta hän tunnistaa itsessään halun näyttää muille, että myös naiset pystyvät tekemään äärisuorituksia.

Terhi-Anna Wilska näkee naisten äärikokemusten hankkimisen osana yleistä sukupuolten tasa-arvoistumista. Naiset tekevät perinteisesti miehille kuuluneita asioita niin työssä kuin vapaa-ajallakin. Samalla käsitys naiseudesta on laajentunut. Enää kenellekään ei tule yllätyksenä, että nainen voi olla feminiininen ja silti harastaa extremelajeja.

Sanni Rannikon hiihtovaelluksilla on aina etukäteen nimetty johtaja, retkikunnan kokenein jäsen. Tarkkaa työnjakoa tarvittiin esimerkiksi silloin, kun myrsky uhkasi haudata seurueen teltan lumeen Grönlannissa. Naisten piti siirtää teltta parempaan paikkaan keskellä raivoavaa myrskyä.

- Retkikunnan johtaja Nina roolitti tarkasti, kuka tekee mitäkin. Jokaisen piti pitää kiinni tietystä kohdasta telttaa, ja yksi meni makaamaan teltan päälle, ettei tuuli veisi tai repisi sitä kappaleiksi, Sanni muistelee.

Pitkät eräkokemukset vaativat yhteistyökyvyn lisäksi henkistä kanttia ja perusteellista valmistautumista. Sunniva ja Hilde valmistautuivat omaan eristykseensä yli vuoden. Syrjäisestä mökistään he ovat seuranneet uutisia siitä, miten muu maailma on joutunut karanteeniin viruksen uhan edessä, äkkiarvaamatta.

Huippuvuorilta katsoen on vaikea ymmärtää, miltä koronakriisi todella tuntuu, Sunniva pohtii. Hän uskoo silti, että heidän kokemuksensa eristytymisestä voi auttaa myös muuta maailmaa.

- Tiedämme, miten haastavaa on olla eristyksissä saman ihmisen kanssa vuorokauden ympäri, viikosta toiseen. Siihen tarvitaan itsetuntemusta ja suuria määriä kärsivällisyyttä, kilttelyä ja rakkautta.

Hän on oppinut kiinnittämään huomiota jokapäiväiseen käyttökseen ja kehonkieleensä. Ystävälliset sanat

ja silmiin asti ulottuva hymy merkitsevät paljon, kun asuu lähellä toisen kanssa vaikeissa olosuhteissa.

Sunniva toivoo, että yhteiskunta voisi selvitä koronaviruksesta entistä vahvempana. Ehkä koettelemus voi tehdä meistä tiedostavampia ja kiltimpiä toisillemme.

Myös alkuperäinen päämäärä, ilmastomuutoksen hiihtäminen, tuntuu nyt entistäkin tärkeämmältä.

- Arkielämässä ylikulutamme kaikkea: vettä, ruokaa, informaatiota. Silloin ei ole aikaa vain olla. Kestävä elämäntapa merkitsee meille resurssien käytön ymmärtämistä ja turhan jätteen vähentämistä. Se ei tarkoita, että pitäisi luopua kaikista pienistä ylellisyyksistä, Sunniva sanoo.

Naisten piti palata kotiin toukokuun alussa. Koronakriisin takia he jäivät mökkiin pidemmäksi aikaa, ehkä koko kesäksi. Tavalliseen, kiireiseen arkeen he eivät halua palata syksylläkään, vaan toivovat voivansa elää luonnonläheisesti ja jatkaa työtä ilmastomuutosta vastaan.

Vuori päättää

Huhtikuussa Sanninkin piti olla Huippuvuorilla, isolla vaellusreissulla ensimmäistä kertaa poikaystävänsä kanssa. Koronaepidemian vuoksi kevään retket on peruttu.

Peruuntuminen ei harmita erityisen paljon. Sanni uskoo, että extreme-lajien harrastajilla on muita paremmat valmiudet selviytyä myös koronan kaltaisesta kriisistä. Ääriolosuhteet kehittävät sopeutumista ja sietokykyä.

- Ihmiset saattavat ajatella, että vuorelle mennään vaikka väkisin. Oikeasti vuorikiipeily on paljolti olosuhteiden tarkkailua ja odottamista, hän sanoo.

Nuorempana Sanni kertoo tehneensä typeriäkin päätöksiä matkoillaan. Hän hiihti kipeänä ja altisti itsensä pahemmille riskeille kuin mitä lääkärinä suositeltiin muille.

- Olen oppinut omia rajojani ja myös sitä, että asiat eivät lopulta ole itsestä kiinni. Vaikka taustalla on paljon valmistautumista, retki ei silti aina mene kuten haluan. Pitää sopeutua siihen, mitä vuori päättää. ☺

Sanni Alankossa sijaitsevalla Denalilla 2016. Kuva on matkan varrelta, sillä Sanni ei sairastumisen vuoksi päässyt huipulle asti.